

Inka Hopsu vihr

Kirjallinen kysymys Suomen muuttuneesta linjasta EU-tason turvapaikanhaun ulkoistamisen edistämisessä

Eduskunnan puhemiehelle

Orpon hallitus on linjannut Suomen EU-ennakkovaikuttamisen tavoitteeksi edistää toimia, joilla otettaisiin käyttöön turvapaikkaprosessin siirtäminen EU:n ulkopuolisiin maihin. Suomen tulee tehdä tiiviisti EU-ennakkovaikuttamista, mutta edistääkseen ja vahvistaakseen ihmisoikeuksia, ei niitä romuttaakseen.

Uuden tavoitteen mukaan Suomi edistäisi EU-tason toimia, joilla kehitetään mahdollisuuksia toteuttaa turvapaikkaprosessi ja kansainvälisen suojelun tarjoaminen turvallisissa kolmansissa maissa. Oikeus hakea kansainvälistä suojelua on turvattava kaikissa olosuhteissa. Mikäli aitoa ja tehokasta pääsyä turvapaikkamenettelyyn ei ole, on olemassa ilmeinen vaara ehdottoman palautuskiellon ja joukkokarkotuskiellon loukkauksesta. Orpon hallituksen suunnitelmat vaikuttavat ilmiselvästi rikkovan näitä oikeuksia.

Mallia on yritetty saada toimintaan myös Isossa-Britanniassa. Maalla on jo olemassa oleva sopimus Ruandan kanssa turvapaikanhakijoiden siirrosta Ruandaan prosessin ajaksi sekä siitä, että turvapaikanhakijat jäisivät myönteisen turvapaikkapäätöksen saatuaan Ruandaan. Huolimatta siitä, että Ison-Britannian korkein oikeus julisti toiminnon laittomaksi, Britannian alahuone hyväksyi sitä koskevan lain ja pyrkii sen nojalla määräämään Ruandan olevan turvallinen valtio. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin puuttui asiaan ratkaisullaan ja keskeytti prosessin kesäkuussa 2022.

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on arvostellut turvapaikkaprosessin ulkoistamisaloitteita muun muassa siksi, että niiden avulla yritetään siirtää valtion omat kansainväliset velvoitteet turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten suojelemiseksi toisen valtion vastuulle. Samoin järjestö painotti Ison-Britannian korkeimman oikeudenkin esiin nostamaa riskiä siitä, että pakolaisia palautettaisiin Ruandasta lähtömaahan väärin perustein, sillä se havaitsi puutteita Ruandan järjestelmässä. Samoin perheet saattaisivat joutua eroon toisistaan tai päätöstä odottavien vapauksia saatettaisiin ylimitoitetusti rajata.

Turvapaikkaprosessin ulkoistamiseen liittyy oikeudellisten ongelmien lisäksi paljon eettisiä ja moraalisia ongelmia. Jo nyt suurin osa pakolaisista elää köyhissä ja hauraissa maissa. Lisäksi yli puolet kotoaan paenneista ihmisistä on siirtynyt valtion sisällä, ja tämän lisäksi iso osa pakolaisista on konfliktimaiden naapurimaissa. Suomen ja EU:n kaltaisilla korkean tulotason alueilla on velvollisuus kantaa vastuunsa globaalista pakolaistilanteesta. Vastuunpakoilun sijaan EU-tasolla

Kirjallinen kysymys KK 272/2023 vp

pitäisi panostaa jo olemassa olevaan kiintiöpakolaisjärjestelmään sekä laillisiin väyliin. Muiden turvallisten reittien — kuten työntekijöiden lupien — sijasta hallitus tällä hetkellä kuitenkin katkoo myös näitä mahdollisuuksia ja hankaloittaa perheenyhdistämistä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millaisia ihmisoikeusarvioita ja kansainvälisten sopimusten punnintaa hallitus on tehnyt turvapaikanhaun ulkoistamistavoitetta valmistellessaan?

Helsingissä 2.2.2024

Inka Hopsu vihr